

‘Op deze school wordt gelezen!’

Vakcollege Amersfoort maakt vrij lezen zichtbaar

TEKST LIES ALONS EN PETER VAN DUIJVENBODEN

Goed kunnen lezen heeft direct invloed op het zelfstandig verwerven van kennis, op het al dan niet behalen van een diploma en op de sociale redzaamheid. Scholen moeten daarom serieus werk maken van lezen en leesbevordering. Gelukkig zijn er prachtige praktijkvoorbeelden die navolging verdienen. In dit artikel zoomen we in op de succesvolle aanpak van het Vakcollege Amersfoort, een school voor de basis/kaderberoepsgerichte en gemengde leerweg.

‘Ik vind lezen leuk, daar moet je maar mee dealen.’ Deze quote, opgetekend uit de mond van Mirthe, leerling van het Vakcollege Amersfoort, zouden we vaker willen horen in het vmbo. De combinatie van jongeren en lezen kent helaas te vaak een negatieve connotatie. Dat geldt in het bijzonder voor de vmbo-scholier, van wie de leesvaardigheid in veel gevallen te wensen overlaat en de leesmotivatie ronduit zorgelijk is. Het Vakcollege Amersfoort besloot de handschoen op te pakken.

Gewoon beginnen

‘We zijn gewoon begonnen, we hebben eerst contact gelegd met een boekenwinkel hier in Amersfoort. Zij hebben ons geadviseerd over welke boeken passen bij onze leerlingen.’ Veel leerlingen op het Vakcollege zijn geen echte lezers, ze hebben weinig plezier in lezen. Uit de resultaten van de toetsen in de onderbouw (CitoVas) bleek, dat zowel leesvaardigheid als woordenschat achterbleven. Een kritische blik op het eigen onderwijs liet zien dat er weinig leesmomenten op school waren, geen leerlijnen voor de verschillende domeinen, weinig didactische onderbouwing, het onderwijs was vooral methodegericht. Dat moet beter kunnen, dachten een aantal docenten Nederlands.

Nadat er contact was gezocht met de boekwinkel, werd de samenwerking met de bibliotheek opgezocht en inmiddels staat er een leesbeleid om u tegen te zeggen, met als tastbaar resultaat een eigen bibliotheek op school.

Op weg naar de bibliotheek op school

'We hebben geïnvesteerd in nieuwe boeken, moderne boeken die aansluiten bij de belevingswereld van de leerlingen. Vervolgens hebben de docenten zich verdiept in de mogelijke vormen van 'leesaanpak bij vrij lezen', bijvoorbeeld de aanpak van Chambers, die gaat over hoe je met leerlingen goede gesprekken kunt voeren over het boek dat ze lezen. De school heeft een leerlijn lezen opgezet met allerlei verschillende opdrachten die leerlingen kunnen doen als ze een boek uit hebben. Vanaf het eerste jaar stellen ze een fictiemap samen die mee gaat tot aan het mondelinge examen, een echte doorlopende leeslijn. De samenwerking met bibliotheek Eemland was de volgende stap. Alle leerlingen zijn lid geworden van de bibliotheek en er werd aangesloten bij verschillende activiteiten vanuit de bibliotheek, bijvoorbeeld de voorleeswedstrijd of de boekenshow. Dit alles heeft in 2015 geleid tot de opening van de eerste Bibliotheek *op School* in het vmbo, een eigen plek op school waar leerlingen boeken kunnen lenen en lezen. Het doel van het project is niet het hebben van een bibliotheek, maar 'de bieb op school' hoort bij Nederlands.' Bij de keuze voor de boeken zitten echter ook vakoverstijgende boeken. Het is prettig om ook over andere onderwerpen te kunnen lezen. Het maakt niet uit of ze een stripboek lezen of een literaire roman, als ze het als leuk ervaren gaan ze vanzelf moeilijkere dingen lezen.

Zichtbaar maken

'De bibliotheek is open rondom pauzes, dan zijn de leerlingen allemaal in huis, en aan het eind van de middag. De leerlingen kunnen in de bibliotheek lezen, er zijn zitzakken die daartoe uitnodigen. De hele school ademt leesplezier: er is een etalage

Stappenplan

Om van leesbevordering een duurzaam onderdeel van het curriculum te maken is een structurele benadering van belang. Het plan van het Vakcollege Amersfoort bestaat uit de volgende ingrediënten:

- scholing:

Onder deskundige begeleiding stelt de school een taalbeleidsplan op met daarin een prominente plek voor lezen. De school zet in op deskundigheidsbevordering van docenten op gebied van jeugdliteratuur en lees(bevorderings)didactiek.

- implementatie:

Het taalbeleidsplan wordt schoolbreed ingevoerd en het programma 'de Bibliotheek *op school*' maakt deel uit van het beleid.

- uitvoering:

De samenwerking met lokale bibliotheek en boekhandel staat centraal. Er wordt een royaal aantal actuele boeken aangeschaft. Alle leerlingen krijgen een bibliotheeklidmaatschap en de school doet mee aan leesbevorderingscampagnes als De Weddenschap en de Jonge Jury. De school richt een bibliotheekruimte in.

- evaluatie:

De opbrengsten worden gemonitord met de Monitor de Bibliotheek *op school* (zowel leerlingen als docenten worden bevraagd). Leesvaardigheid en woordenschat worden getoetst met CitoVas.

Wat is de Bibliotheek op school?

Binnen het landelijke programma de Bibliotheek *op School* (dBos) werken scholen en bibliotheken structureel samen aan het versterken van de taalontwikkeling van kinderen. In het basisonderwijs doen al ruim 2500 scholen met succes mee aan dBos. Ook in het vmbo is nu een start gemaakt met de uitrol van het programma. Ruim 25 scholen en bibliotheken zijn dit schooljaar gestart met een pilot waarbinnen leesbevordering en mediawijsheid centraal staan. Aangezien de taalachterstanden van veel vmbo-leerlingen aanzienlijk zijn, is een structurele oplossing noodzakelijk. Uit diverse studies weten we dat lezen positief samenhangt met de taalontwikkeling. dBos zet o.a. in op het inrichten van een aantrekkelijke leesomgeving, actuele boekcollecties voor alle vakken, vrij lezen op school en vrijetijdslezen, beproefde leesbevorderingsprojecten zoals De Weddenschap, Read2me!, Leeskr8!, Lezen voor de Lijst en de Jonge Jury, en de scholing van zowel leraren als bibliotheekpersoneel. Deelnemende scholen stellen een leesplan op (www.leesplan.nl). De opbrengsten van dBos worden gevolgd met de Monitor de Bibliotheek *op school*. (zie ook: www.debibliotheekopschool.nl).

ingericht met verschillende soorten boeken van school. De leerlingen van de afdeling economie houden deze etalage op orde. Er hangen overal posters over lezen, bijvoorbeeld over de voorleeswedstrijd of een schrijver die op bezoek komt. Het is belangrijk om het vrij lezen zichtbaar te maken binnen de school, voor leerlingen én voor docenten. Het leesbeleid zie je ook terug op allerlei manieren in de lessen. Leerlingen nemen een boek mee van huis. Iedere les Nederlands begint met 15 minuten lezen en de docent leest ook. Leerlingen lezen een boek dat ze leuk vinden, bijvoorbeeld een thriller of over sport of architectuur. Het maakt eigenlijk niet uit, als het maar aansluit bij wat de leerling leuk vindt om te lezen. Het leesplezier neemt toe, de aversie tegen lezen is stukken minder. Leerlingen praten makkelijker over boeken, spreken elkaar aan en stimuleren elkaar. En ze adviseren ons welke boeken we moeten kopen voor in de bibliotheek!

Succesfactoren

Alles valt en staat met enthousiaste docenten die er echt voor gaan en die veel over boeken weten. De samenwerking met de experts is daarbij van groot belang. Maar ook geld speelt natuurlijk een rol. Het Vakcollege heeft binnen de eigen school budget vrijgemaakt om de leerlijnen op te zetten en docenten te professionaliseren. Deze kwaliteitsslag is een eigen investering. Daarnaast is bij de gemeente subsidie aangevraagd, in samenwerking met de bibliotheek, voor het opzetten van de Bibliotheek *op School*. Verder is het belangrijk dat het lezen een onderdeel is van het lesprogramma en dat er activiteiten rondom lezen worden georganiseerd waarbij de leerlingen nadrukkelijk zelf betrokken zijn, 'Je moet het belang van lezen goed zichtbaar maken': in de les Nederlands, bij de andere vakken en zeker ook in de fysieke ruimte van de school: je moet overal kunnen zien dat hier op school wordt gelezen! ●

► Lies Alons is manager marktgroep onderwijs, ITTA UvA. Peter van Duijvenboden is projectleider vmbo en pabo, Stichting Lezen. Stichting Lezen en het ITTA (UvA) werken samen aan leesbevordering en leesvaardigheid in het vmbo.

Met dank aan Koen Janssen, Jan Schut en Yvonne Steenwijk (Vakcollege Amersfoort) en Diny Scheper van Bibliotheek Eemland.